

Jadwiga Mrozowska

Data urodzenia: 14 października 1880

Miejsce urodzenia: Janowice Poduszowskie

Data śmierci: 7 lipca 1966

Miejsce śmierci: Villa Varese

Rodzice: Helena Kulczacka, Teodor Mrozowski

Profesja: aktorka, podróżniczka

Słowa kluczowe: teatr, aktorstwo, wyprawy geograficzne, podróże, pierwsza wojna światowa

Biogram:¹

Jadwiga Mrozowska urodziła się 14 października 1880 r. w Janowicach Poduszowskich. Jej rodzicami byli Teodor Mrozowski i Helena z Kulczackich – osiadła, niezbyt bogata szlachta. Jadwiga miała także starszego o sześć lat brata Zygmunta. W wieku kilkunastu lat opuściła dom rodziny, aby uczyć się na pensji dla dziewcząt w Krakowie. Tam też po raz pierwszy zetknęła się z teatrem, którym z miejsca się zafascynowała. Przez cały okres, jaki spędziła na nauce w Krakowie chętnie uczęszczała do teatru robiąc notatki związane z grą aktorską, kostiumami czy dekoracjami scenicznymi. Swoją pierwszą rolę otrzymała w teatrze we Lwowie. Po początkowym okresie stagnacji i grania mało istotnych ról, jej kariera zaczęła przyspieszać, co stosunkowo szybko zapewniło jej rozpoznawalność, najpierw w samym Lwowie, a potem także na innych polskich scenach. Poza Lwowem pracowała w teatrach warszawskich, krakowskich i łódzkich. Gościnnie występowała w wielu europejskich miastach, w tym w Wilnie, Sankt-Petersburgu, Wiedniu, Florencji i Mediolanie. Z powodu rozwijającej się gruźlicy zaistniało ryzyko przedwczesnego zakończenia kariery. Jednak pobyt w sanatorium w Zakopanem, a potem wyjazd do Włoch uratowały jej głos, a prawdopodobnie także i życie. Ostatni raz pojawiła się na scenie w 1913 r.

W czasie pierwszej wojny światowej udało jej się sprowadzić rodziców do Włoch. Przez jakiś czas pracowała też jako pielęgniarka w jednym ze szpitali wojskowych w Galicji. Po zakończeniu walk zdecydowała się na życie podróżniczki. W czasie kariery aktorskiej zwiedziła znaczną część Europy, postanowiła też wybrać się na Wschód. Zaczęła od

---

¹ Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240 zł, całkowita wartość projektu 1 119 240 zł.

zwiedzania Indii i Kambodży, gdzie nie tylko oglądała zabytki i poznawała tamtejszą kulturę, ale też polowała na tygrysy i krokodyle. Po powrocie z pierwszej wyprawy specjalnie w tym celu nauczyła się strzelać. Na prośbę drugiego męża udała się także do Palestyny, aby zorientować się w sytuacji rodzącego się ruchu syjonistycznego. Połączyła to z dalszą podróżą do Syrii, Iraku i Iranu. Jej kolejna wyprawa skierowała ją do Tybetu. Udało jej się uzyskać zgodę na wjazd, o co było wówczas trudno. Wówczas poważnie zachorowała na zapalenie wyrostka robaczkowego, co niemal doprowadziło ją do jej śmierci. Operację przeszła jednak dopiero po powrocie do Włoch. Ostatnią wyprawę odbyła do Pamiru znajdującego się w granicach Związku Radzieckiego. Dzięki drugiemu mężowi udało jej się uzyskać zgodę na wjazd. Wróciła z niej skrajnie wyczerpana. Szybko jednak udała się w następną podróż, tym razem po Europie, relacjonując swoje wyprawy do Tybetu i Pamiru. Występowała w Rzymie i Mediolanie, ale także w Paryżu, Wiedniu i Krakowie. Jej wystąpienia cieszyły się dużą popularnością nie tylko w środowiskach naukowych, ale także wśród publiczności. Wynikało to zapewne z jej talentów scenicznych i umiejętności zainteresowania widza.

Jadwiga Mrozowska była aktywna nie tylko w życiu zawodowym. Jej życie prywatne także było interesujące i barwne. Nie doczekała się potomstwa, ale miała dwóch mężów. Jej pierwszy związek – z Leoncjuszem Poray-Wybranowskim – okazał się przemocowy. Para często się kłóciła, a mąż niejednokrotnie uciekał się do przemocy. Po jej odejściu usiłował ją szukać i nie chciał zgodzić się na rozwód. Małżeństwo zakończyło się jego śmiercią podczas pierwszej wojny światowej w 1915 r. Mrozowska wyszła za mąż po raz drugi w 1918 r. za włoskiego bankiera polskiego pochodzenia Józefa Toeplitza, który potrafił wspierać ją w każdym przedsięwzięciu, nie tylko finansowo, ale także emocjonalnie.

W latach trzydziestych zmarli jej rodzice, a niedługo przed wybuchem drugiej wojny światowej także jej drugi mąż. Okres wojenny spędziła w należącej do niej Villi Varese. Jeszcze przed wojną ukazało się drukiem jej sprawozdanie z wyprawy do Pamiru. Po 1945 r. kontynuowała działalność literacką. Jej najważniejszym dziełem było „Słoneczne życie” zawierające wspomnienia, wydane po raz pierwszy w 1961 r.

Zmarła 7 lipca 1966 roku.

Bibliografia:

Kowalska A., *Zapomniana Mrozowska: pierwsze lata pracy na scenie zawodowej* [w:] *Helena Modrzejewska: addenda do badań nad życiem i twórczością*, red. A. Kędziora, E. Orzechowski, Kraków, Wydawnictwo Księgarni Akademickiej, 2021, s. 151–177.

Michalik J., *Biogram Jadwigi Toeplitz-Mrozowskiej* [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXII, Wrocław, Ossolineum, 1976.

Toeplitz-Mrozowska J., *Moja wyprawa na Pamiry w 1929 r.*, tłum. K. Jeżowa, Lwów-Warszawa, Książnica-Atlas, 1934.

Toeplitz-Mrozowska J., *Słoneczne życie*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 1963.